

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 143/2020-26

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 4. augusta 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Martina Vernarského a sudcov Ivana Fiačana a Petra Straku (sudca spravodajca) prerokoval prijatú ústavnú sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej advokátkou JUDr. Michaelou Pagáčikovou, Radlinského 47, Dolný Kubín, vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 10/2018 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDAKČNÝ ZNAČENIE] na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jej právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Námestovo v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 10/2018 porušené boli.

2. Okresnému súdu Námestovo p r i k a z u j e , aby v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 10/2018 konal bez zbytočných priet'ahov.

3. [REDAKOVANÉ] p r i z n á v a finančné zadosťučinenie v sume 500 € (slovom päťsto eur), ktoré je Okresný súd Námestovo p o v i n n ý vyplatiť na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Michaely Pagáčikovej, Radlinského 47, Dolný Kubín, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Okresný súd Námestovo j e p o v i n n ý uhradiť [REDAKOVANÉ] trovy konania v sume 375,24 € (slovom tristosedemdesiatpäť eur a dvadsaťštyri centov) na účet jej právnej zástupkyne JUDr. Michaely Pagáčikovej, Radlinského 47, Dolný Kubín, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania okresného súdu a argumentácia sťažovateľky

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 143/2020-10 z 15. apríla 2020 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ] (ďalej len „sťažovateľka“), vo veci namietaného porušenia jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a jej práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Námestovo (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 10/2018 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

2. Napadnuté a konanie bolo začaté 8. marca 2018, keď sťažovateľka podala žalobu o vyporiadanie bezpodielového spoluvlastníctva manželov. Sťažovateľka zaslala 3. septembra 2018 k vyjadreniu žalovaného – bývalého manžela písomné vyjadrenie a tento úkon bol posledným úkonom v konaní. Zo strany súdu nenasledovali žiadne úkony smerujúce k prejednaniu veci, resp. k meritórnemu rozhodnutiu.

Sťažovateľka v ústavne sťažnosti podanej na ústavnom súde 16. marca 2020 uvádza, že *„pristúpila k podaniu žaloby po zrelej úvahe, nakoľko sa s bývalým manželom dlhšiu dobu od zániku manželstva nedokázali dohodnúť na vyporiadaní bsm, pričom pre fyzické násilie zo strany manžela bola sťažovateľka nútená opustiť spolu s tromi mal. deťmi spoločnú domácnosť – spoločný rodinný dom.*

Od momentu opustenia spoločnej domácnosti žalovaný (bývalý manžel sťažovateľky) bezdôvodne prestal participovať na uhrádzaní nákladov na spoločný hypotekárny úver, prestal prispievať na úhradu nákladov za energie a ďalšie služby spojené s užívaním spoločného rodinného domu a dokonca prestal uhrádzať riadne a včas výživné pre všetky tri spoločné mal. deti, na základe čoho sa sťažovateľka dostala do nezávideniahodnej situácie, kedy s tromi mal. deťmi prakticky nemá vyriešenú bytovú otázku, do spoločného rodinného domu sa odmieta vrátiť pre násilné správanie bývalého manžela, avšak ako solidárny spoludlžník je neustále povinná hradiť 100 % nákladov hypotekárneho úveru a tiež náklady súvisiacich so spoločným rodinným domom, keďže bývalý manžel tieto svoje povinnosti odmieta plniť.

Pre neúnosnosť celej situácie sťažovateľka opakovane zasielala písomné urgencie Okresnému súdu Námestovo, aby vo veci začal konať – sťažovateľka písomne opakovane žiadala Okresný súd Námestovo o informácie o stave konania o vytýčenie pojednávania dňa 16. 9. 2019 a dňa 10. 1. 2020.

Opakované žiadosti sťažovateľky však ostali bez odozvy a cca 2 roky od podania žaloby (8.3.2018) prvostupňový súd ani len nevytýčil termín prvého pojednávania, resp. od podania žaloby bol prvostupňový súd vo veci absolútne pasívny... sťažovateľka sa dňa 3. 2. 2020 obrátila so sťažnosťou pre nečinnosť súdu a nedôvodné prieťahy v konaní aj na predsedníčku súdu, sťažovateľke vzniká ťažko napravitelná ujma súvisiaca s prežívaním dlhodobého stavu právnej neistoty a zvýšenej miery stresu, ako aj zvýšenej miery sklamaní a nedôvery v právny systém, kedy už sťažovateľka prestáva veriť že sa jej

podarí docieľiť spravodlivosť a dočká sa ochrany svojich práv. Sťažovateľka už prestáva veriť, že sa jej podarí docieľiť spravodlivosť a v dohľadnej dobe sa dočká ochrany svojich porušených práv. Považujeme za neprípustné, aby v právnom štáte, kde by mal platiť princíp právnej istoty a právo na spravodlivý proces bez zbytočných prieťahov, súd nedokáže právoplatným rozhodnutím definitívne ukončiť konanie začaté ešte marci 2018 resp. súd v tomto konaní nedokázal ani len vytyčiť prvý termín pojednávania...“.

3. Sťažovateľka na základe uvedených skutočností navrhla, aby ústavný súd vydal nález, ktorým by deklaroval porušenie jej základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a jej práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 10/2018, prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prieťahov a uložil mu zaplatiť sťažovateľke finančné zadosťučinenie v celkovej výške 3 000 € a nahradiť trovy konania 375,24 eur všetko na účet právnej zástupkyne sťažovateľky JUDr. Michaely Pagáčikovej do dvoch mesiacov od právoplatnosti nálezu.

II.

Vyjadrenie odporcu a replika sťažovateľky

4. Ústavný súd 7. mája 2020 vyzval predsedníčku okresného súdu na vyjadrenie k podanej ústavnej sťažnosti. Vo vyjadrení okresného súdu sp. zn. Spr 197/20 zo 14. mája 2020 (ďalej aj „vyjadrenie predsedníčky súdu“) predsedníčka súdu potvrdzuje tvrdenia sťažovateľky, že okresný súd od septembra 2018 do marca 2020 nevykonával vo veci žiaden procesný úkon, ktorý by smeroval k meritórnemu rozhodnutiu. Dopĺňa, že uvedené bolo zapríčinené najmä odchodom zákonnej sudkyne na materskú dovolenku a následnou zmenou zákonného sudcu. Pojednávanie bolo nariadené na 28. apríl 2020, avšak neuskutočnilo sa v dôsledku prijatých epidemiologických opatrení príslušných správnych orgánov. Predsedníčka súdu uvádza, že „V súčasnosti nie je vo veci nariadené pojednávanie z dôvodu vyhlásenia mimoriadnej situácie...“

... Na základe sťažnosti žalobkyne doručenej súdu dňa 10. 2. 2020 (1SprS/11/2020) som po zistení, že vo veci sa nekoná plynulo a bezprieťahovo, nariadila dňa 3. 3. 2020 dohľad v pravidelných trojmesačných lehotách, ktorého cieľom je zabezpečiť plynulosť konania, kde tento dohľad je pravidelne vykonaný...“.

Predsedníčka súdu súhlasila s upustením od ústneho pojednávania.

5. Ústavný súd listom z 2. júna 2020 zaslal právnej zástupkyňi sťažovateľky vyjadrenie predsedníčky okresného súdu na vedomie s možnosťou vyjadriť sa. Právna zástupkyňa sťažovateľky v replike uviedla, že sťažovateľka zotráva na obsahu ústavnej sťažnosti. Vo vzťahu k argumentom zahrnutým vo vyjadrení predsedníčky súdu uviedla, že z ľudského hľadiska chápe objektívne okolnosti, ktoré zapríčinili prieťahy v konaní, no podľa jej tvrdení dochádza k prieťahom na okresnom súde: *«... dlhodobo a vo väčšom počte... Samotný argument, že na súde sú personálne problémy sám o sebe nevysvetľuje obdobie viac ako dva roky trvajúcej nečinnosti súdu, či nekonzistentnú až nesystematickú činnosť súdu. Zároveň nám nie je jasné, pokiaľ súd má vedomosť, že vo viacerých konaniach dochádza k prieťahom, nakoľko na súde sú možno stovky živých spisov, ktoré „čakajú“ na vybavenie, prečo neboli vykonané primerané opatrenia aby sa takémuto nežiaducemu stavu zabránilo resp. predchádzalo. V rámci zefektívnenia fungovania súdnictva je potrebné takýto stav riešiť a nie mu dlhé roky nečinne prihliadať...*

... Skutočnosť, že bol termín pojednávania zrušený, nám však porušovateľ Okresný súd Námestovo nijakým spôsobom neoznámil...

... vieme pochopiť argument súdu, že pre pandémiu COVID 19 došlo k zrušeniu termínu pojednávania, resp. že pojednávanie bolo nutné zrušiť pre ochranu verejného zdravia a že sa jednalo o „vis maior“ avšak nedokážeme pochopiť, ako môže súd konať tak nesystematicky, že najskôr poučí strany sporu o vytýčení termínu pojednávania avšak následne „zabudne“ poučiť strany sporu o jeho zrušení...

... Zároveň však nemožno konštatovať, že by celé obdobie cca 2 rokov trvajúcej nečinnosti súdu bolo možné vysvetliť v súvislosti s pandémiou COVID 19, ktorá nastala od polovice marca 2020 a teda aj keby sme zohľadnili, že v období od vyhlásenia núdzového stavu súd objektívne nemohol vo veci konať, nemožno pandémiou COVID 19 vysvetliť celé obdobie nečinnosti súdu...

... Zároveň poukazujeme, že v danom prípade sťažovateľka ako účastníčka konania nijakým spôsobom neprispela k prietahom v konaní svojim konaním či svojou nečinnosťou...»

Právna zástupkyňa takisto vyjadrila súhlas s upustením od ústneho pojednávania vo veci prijatej sťažnosti.

6. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 413/2019 Z. z. (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania, pretože s ohľadom na predmet konania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Právomoc ústavného súdu a ústavnoprávne východiská v judikatúre ústavného súdu a Európskeho súdu pre ľudské práva

7. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

8. Podľa § 122 zákona o ústavnom súde ústavnú sťažnosť môže podať osoba, ktorá tvrdí, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené jej základné práva a slobody.

9. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejedaná nezávislým

a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

10. Z doterajšej judikatúry ústavného súdu vyplýva, že medzi obsahom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a obsahom práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03). Z tohto vyplýva, že právne východiská, na základe ktorých ústavný súd preskúmava, či došlo k ich porušeniu, sú vo vzťahu k označeným právam v zásade identické.

11. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu je účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) v jeho všeobecnom poňatí odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia príslušného štátneho orgánu (II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 10/98, I. ÚS 34/99, III. ÚS 20/00, II. ÚS 12/01, I. ÚS 89/02, I. ÚS 47/03, IV. ÚS 59/03, IV. ÚS 205/03). Samotným prerokovaním veci na štátnom orgáne sa právna neistota osoby neodstráni. Ústavné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov (v primeranej lehote) sa splní až právoplatným rozhodnutím štátneho orgánu, na ktorom sa osoba domáha odstránenia právnej neistoty týkajúcej sa svojich práv (pozri napr. II. ÚS 26/95, I. ÚS 47/96, II. ÚS 22/96, II. ÚS 48/96, I. ÚS 55/97, I. ÚS 57/97, I. ÚS 92/97 a I. ÚS 10/98). Ústavný súd v tejto súvislosti opakovane zdôraznil, že čl. 48 ods. 2 ústavy v relevantnej časti ustanovuje imperatív, ktorý platí pre všetky súdne konania a ktorý vyjadruje predovšetkým záujem o to, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdu, pretože jeho predlžovanie sa môže v konečnom dôsledku prejaviť ako odmietnutie výkonu spravodlivosti (PL. ÚS 25/01).

12. Ústavný súd teda akcentuje, že pri rozhodovaní o sťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru vychádza zo svojej konštantnej judikatúry, v súlade s ktorou „odstránenie stavu právnej neistoty je podstatou, účelom a cieľom práva na prerokovanie veci bez zbytočných

priet'ahov“ (I. ÚS 24/03, II. ÚS 66/03, IV. ÚS 15/03), pričom „tento účel možno zásadne dosiahnuť právoplatným rozhodnutím“ (III. ÚS 127/03). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

13. Základné právo na prejednanie veci bez zbytočných priet'ahov a v primeranej lehote patrí k tým právam, ktoré zásadným spôsobom spolupodmieňujú spoločnosťou vnímaný stupeň právnej istoty a jeho dodržiavanie je jednou zo záruk posilňovania dôvery občanov v právo a justíciu. Obsah právneho poriadku musí byť rovnako záväzný pre občanov aj pre štát, a to nielen vo svojej abstraktnej podobe, ale predovšetkým konkrétne pri výkone súdnej moci (nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. IV. ÚS 193/03 z 15. 10. 2003).

14. Ústavný súd nie je súčasťou súdnej sústavy a neprislúcha mu právo dozoru nad rozhodovacou činnosťou všeobecných súdov. Do rozhodovacej činnosti súdov je v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy ústavný súd oprávnený zasiahnuť iba vtedy, ak boli ich konaním alebo nadväzujúcim rozhodnutím porušené ústavou zaručené základné práva a slobody sťažovateľa.

15. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu podľa týchto troch základných kritérií: zložitosť veci, správanie účastníka konania a postup súdu (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 142/03, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04). Teda záver o tom, či dĺžka konania je ešte primeraná a či už nie je, možno formulovať vždy s ohľadom na faktory, ktorými bolo konanie bezprostredne ovplyvnené, pričom pri posudzovaní dôvodnosti tvrdenia o porušení základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (rovnako tak aj pri práve na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) je nutné

ku každej veci pristupovať individuálne a zvažovať, či s ohľadom na okolnosti prípadu ide o priet'ahy neodôvodnené, t. j. či sú pričítateľné súdu. Toto právo totiž nie je dotknuté, ak sú priet'ahy spôsobené výlučne konaním účastníka, prípadne ak ide o vec, keď dĺžka konania zodpovedá jej zložitosti. V takých prípadoch trvanie konania istú dobu spravidla nie je nedôvodné a potreba zásahu ústavného súdu nie je daná. V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa [Comingersoll S.A. (Veľká komora), Sürmeli proti Nemecku (Veľká komora), Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, rovnako tak aj I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07)]. Naostatok aj ESLP vo svojich rozhodnutiach (rozsudok ESLP vo veci H. proti Francúzsku z 24. 10. 1989, rozsudok ESLP vo veci Katte Klitsche de la Grange proti Taliansku z 27. 10. 1994 a rozsudok ESLP vo veci Scordino proti Taliansku č. 1 z 29. 3. 2006) viackrát vyzdvihol dôležitosť správy súdnictva bez priet'ahov, ktoré môžu ohroziť jeho účinnosť a dôveryhodnosť.

IV.

Posúdenie veci ústavným súdom

IV.1 Právna a faktická zložitosť veci

16. Pokiaľ ide o zložitosť prípadu, môžeme hovoriť o skutkovej alebo právnej zložitosti. Môže ísť napríklad o vec, v ktorej vystupuje viacero strán (rozsudok ESLP vo veci H. proti Spojenému kráľovstvu z 8. 7. 1987) alebo v ktorej je potrebné zabezpečiť rôzne dôkazy [rozsudok ESLP vo veci Humen proti Poľsku (Veľká komora) z 15. 10. 1999]. Zložitosť prípadu môže taktiež súvisieť s prítomnosťou medzinárodného prvku (rozsudok ESLP vo veci Neumeister proti Rakúsku z 27. 6. 1968). Z judikatúry ústavného súdu ďalej vyplýva, že skutkovo a právne zložitá je iba také konanie, ktoré si na posúdenie skutočností, na ktoré treba odborné znalosti, vyžaduje ustanovenie znalca s osobitnými odbornými znalosťami, resp. spoluprácu znalca s inými odborníkmi – konzultantmi (IV. ÚS 28/05).

17. Predmetné konanie sa týka vysporiadania bezpodielového spoluvlastníctva bývalých manželov. Takéto spory možno spoľahlivo zaradiť pod bežnú rozhodovaciu agendu. Napadnuté konanie nepredstavuje zložitú vec po právnej ani skutkovej stránke.

IV.2 Správanie účastníka konania

18. Správanie strany v konaní je druhým kritériom pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným priet'ahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd, vychádzajúc z ústavnej s'ťažnosti a jej príloh, nezistil pochybenia na strane s'ťažovateľky, ktoré by mohli zapríčiniť priet'ahy v napadnutom konaní okresného súdu.

IV.3 Postup okresného súdu v napadnutých konaniach

19.1 Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, je postup súdu v napadnutom konaní.

19.2 Prehľad vo veci vykonaných úkonov podľa vyjadrenia predsedníčky okresného súdu:

- 12. marca 2018 – doručená žaloba o vypořádanie BSM,
- 13. júna 2018 – okresný súd zaslal žalovanému žalobu na vyjadrenie,
- 17. júla 2018 – okresnému súdu bolo doručené vyjadrenie žalovaného ,
- 3. septembra 2018 – súdu bolo doručené vyjadrenie žalobkyne,
- 17. októbra 2018 – súdu bolo doručené vyjadrenie žalovaného,
- 2. apríla 2019 – vec bola pridelená zastupujúcemu sudcovi z dôvodu odchodu zákonnej sudkyne na materskú dovolenku,
- 28. apríla 2020 – malo sa konať pojednávanie, ktoré bolo zrušené z dôvodu epidemiologických opatrení príslušných správnych orgánov.

19.3 Ústavný súd z obsahu ústavnej sťažnosti, jej príloh a súdneho spisu zistil, že okresný súd, ktorý vo veci koná od 12. marca 2018, dosiaľ konanie právoplatne neukončil. Ústavný súd zistil v napadnutom konaní nečinnosť zo strany okresného súdu od 17. októbra 2018, keď bolo súdu doručené vyjadrenie žalovaného, do 2. apríla 2019, keď bola vec pridelená zastupujúcemu sudcovi v súvislosti s odchodom zákonnej sudkyne na materskú dovolenku. Okresný súd bol nečinný aj od 2. apríla 2019 do 28. apríla 2020, keď sa malo konať prvé pojednávanie, no z objektívnych dôvodov bolo zrušené. Nečinnosť okresného súdu predstavuje spolu približne 1 rok a 6 mesiacov, a to je už časový úsek, ktorý má povahu zbytočného priet'ahu.

19.4 Napadnuté konanie sa síce týka bežnej rozhodovacej praxe súdov, no pre sťažovateľku je jeho význam umocnený tým, že jej boli po právoplatnosti rozsudku o rozvode manželstva zverené do starostlivosti tri maloleté deti. Predmetné konanie pre ňu z uvedeného dôvodu nadobúda charakter osobitosti s ohľadom na okolnosti prezentované v jej žalobe o vyporiadanie BSM.

19.5 Vzhľadom na tento záver ústavný súd konštatuje, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

20. V kontexte okolností veci ústavný súd dôrazne akcentuje, že otázka množstva vecí, personálne a organizačné problémy súdu nie sú v zásade ústavne významné pre posúdenie toho, či došlo k zbytočným priet'ahom v konaní (I. ÚS 19/00, I. ÚS 39/00, I. ÚS 28/01, I. ÚS 50/01, I. ÚS 55/02, I. ÚS 108/02, I. ÚS 38/03, III. ÚS 399/2011). Nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť konanie, ako aj skutočnosť, že Slovenská republika nevie alebo nemôže v čase konania zabezpečiť primeraný počet sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnený subjekt požiadal o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatnenia práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie spôsobujúce zbytočné priet'ahy v súdnom konaní

(I. ÚS 127/04, II. ÚS 311/06, rovnako tak aj ÚS ČR IV. ÚS 392/2005, IV. ÚS 358/1998). Je úlohou štátu nastaviť si svoj právny systém takým spôsobom, aby boli súdy schopné zaručiť každému právo rozhodnutie v primeranej lehote (rozsudok Veľkej komory vo veci Sürmeli proti Nemecku z 8. 6. 2006, sťažnosť č. 75529/01, bod 129). Chronické, resp. dlhotrvajúce preťaženie súdov nemôže ospravedlniť neprimeranú dĺžku konania (rozsudok ESLP vo veci Probstmeier proti Nemecku z 1. 6. 1997, sťažnosť č. 20950/92, bod 64).

V.

Záver

V.1 K bodu 1 výroku nálezu

21.1 V zmysle § 133 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, v náleze uvedie, ktoré základné práva a slobody boli porušené, ktoré ustanovenia ústavy, ústavného zákona alebo medzinárodnej zmluvy boli porušené a akým právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené základné práva a slobody.

21.2 Ústavný súd na základe vykonaného posúdenia (bod IV odôvodnenia) dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V.2 K bodu 2 výroku nálezu

22.1 V zmysle čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1 a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

22.2 Podľa § 133 ods. 3 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie môže a) prikázať, aby ten kto porušil základné práva a slobody sťažovateľa svojou nečinnosťou, vo veci konal.

22.3 Vzhľadom na skutočnosť, že okresný súd v napadnutom konaní dosiaľ právoplatne nerozhodol, ba ani neuskutočnil pojednávanie, prikázal ústavný súd podľa čl. 127 ods. 2 ústavy v spojení s § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde okresnému súdu v napadnutom konaní konať bez zbytočných prietáhov.

V.3 K bodu 3 výroku nálezu

23.1 Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

23.2 Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez porušovania základného práva (I. ÚS 15/02, III. ÚS 10/02, III. ÚS 17/02, I. ÚS 257/08, III. ÚS 45/2012, IV. ÚS 132/2012, I. ÚS 70/2012).

23.3 Sťažovateľka požiadala o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 3 000 €. V napadnutom konaní vykazoval okresný súd nečinnosť približne 1 rok a 6 mesiacov. Ústavný súd však zoberal do úvahy opatrenia predsedníčky súdu, ktorými sa mala zabezpečiť plynulosť a efektívnosť napadnutého konania.

23.4 Vzhľadom na dĺžku prietahu v napadnutom konaní a vychádzajúc zo svojej judikatúry (IV. ÚS 535/2013, I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, I. ÚS 760/2016, I. ÚS 611/2017, IV. ÚS 21/2018, I. ÚS 44/2018, IV. ÚS 95/2018, I. ÚS 341/2018, III. ÚS 187/2018, IV. ÚS 64/2020) priznal ústavný súd v popísanej situácii sťažovateľke

sumu primeraného finančného zadosťučinenia vo výške 500 €, ktorú považoval vzhľadom na okolnosti veci a význam meritórneho rozhodnutia okresného súdu pre sťažovateľku za primeranú, a vo zvyšnej časti sťažnosti nevyhovel (výrok 5).

V.4 K bodu 4 výroku nálezu

24.1 Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

24.2 Ústavný súd priznal sťažovateľke trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom, pozostávajúce z odmeny advokáta za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2020, pozostávajúce z prevzatia a prípravy zastupovania vrátane prvej porady a z písomného podania sťažnosti ústavnému súdu. Vychádzal pritom z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“). Podľa § 11 ods. 2 v spojení s § 3 ods. 1 vyhlášky je odmena advokáta (základná tarifa) v konaní pred ústavným súdom za jeden úkon právnej služby vykonaný v roku 2020 1/6 z výpočtového základu (1 062 €), čo predstavuje za jeden úkon právnej služby odmenu v sume 177 € a 10,62 € režijný paušál, v celkovej súhrnnej sume 187,62 €. Z týchto dôvodov rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

25. S poukazom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, sa pod právoplatnosťou rozhodnutia uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumie jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 4. augusta 2020

Martin Vernarský
predseda senátu